

polstrede, havde spredt deres risiko, og var under alle omstændigheder bundet til at „spille spillet“ – et spil hvor drastiske, hurtige og frem for alt frivillige skridt i retning af likvidering af kapital og nedlæggelse af arbejdspladser var tabu. På den tid var *disruption* ikke et – i hvert fald delvis – positivt ladet modeord.

Bogens titel er en anelse ambitiøs. Thomas Roslyng Olesen forklarer kun delvis transformationen – i emfatisk, bestemt form af ordet – af den danske teknisk-maritime branche. Spinoff-aktiviteterne i de analyserede cases er ikke store, hyppige og gennemslagskraftige nok til at vise de kræfter og aktører der virkede efter lukningerne og tegner branchen i dag. Et mere konkret og detaljeret billede af forbindelsen herfra tilbage til fortiden kan måske komme senere.

Bogen er en meget vellykket analyse af en række vigtige skibsværfters tilbagegang, overlevelseskamp og sluttelige lukning, og da også med påvisning af innovative gløder gemt i værfternes aske. Der bygges på et omfattende kildemateriale. Fremstillingen er velstruktureret og velskrevet. Forfatteren slipper fint fra at håndtere de mange begreber og vendinger der hører branchens tekniske og kommercielle miljø til. En enkelt lapsus skal nævnes her da det kan lette andre læseseres tilegnelse. Forfatteren benytter ofte betegnelsen „værftsarbejdere“. Det betyder almindeligvis LO-organiserede industriarbejdere, *blue-collar*, men ofte i bogen henviser ordet til de ansatte som helhed, altså en bredere gruppe som også omfatter ledende og højtuddannede funktionærer. Det kan give anledning til forvirring, som når forfatteren et sted angiver at „værftsarbejderne“ ikke var så flinke til at optræde som iværksættere (af nye virksomheder) i kølvandet på lukningen. Nej, det tror pokker. En svejser er ikke uddannet og socialiseret til at virke i disse baner hvorimod en del ingeniører er. Men en skibsingeniør er ikke en „værftsarbejder“ i dansk standardterminologi.

Bogen leverer en fin dækning af sit specifikke emne. Den kan også læses med henblik på bredere forståelse af industrisamfundets og kapitalismens historie og strukturelle virkemåde.

Jan Pedersen

| HENRIK KNUDSEN & HENRY NIELSEN: *Uranbjerget. Om forsøgene på at finde og udnytte Grønlands uran fra 1944 til i dag*, Forlaget Vandkunsten, København 2016, 272 s., 349,95 kr.

Bogen er blevet til med afsæt i forskningsprojektet *Exploring Greenland*, som med en bevilling fra Carlsbergfondet i ryggen har behandlet den geofysiske udforskning af Grønland under Den Kolde Krig. Forfatterne ønsker „at opridse og analysere den historiske baggrund“ (s. 12)

for den grønlandske nultolerancepolitik over for udvinding af uran og den nutidige urandebat. Efter indledningen afdækker bogen historien om udforsknings- og udnyttelsesbestræbelser i tre kronologisk afgrænsede kapitler, som efterfølges af en epilog, hvor forfatterne behandler udviklingen frem mod den nutidige situation.

Det første kapitel dækker udviklingen i perioden fra 1944 til 1953, hvor betydningen af adgang til uran blev mere og mere presserende, ikke mindst under indtryk af afslutningen på 2. Verdenskrig og begyndelsen på Den Kolde Krigs våbenkapløb. Ønsket om at bevare dansk suverænitet over Grønland i skyggen af især USA's geopolitiske interesser tegnede periodens forsigtige danske håndtering af de mulige forekomster af uran i Grønland. Andet kapitel omhandler „atomkraftens storhedstid“ i Danmark – perioden 1953 til 1970 – hvor forestillingen om en gylden fremtidig atomalder var med til at drive aktiviteterne. Især de såkaldte GEOX-ekspeditioner (1955 og 1956), der sigtede på at undersøge Kvanefjeldets uranforekomst og potentialet for at udnytte forekomsten, behandles grundigt her.

I det tredje kapitel beskriver forfatterne udviklingen fra 1970 til 1989, hvor uranefterforskningen i Grønland intensiveredes, mens modstanden mod atomkraft og efterforskning samtidig voksede i både Danmark og Grønland. Som nævnt følger epilogen udviklingen frem mod de nutidige diskussioner om uranspørgsmålet.

Bogens fremmeste kvalitet er dens solide formidling af empirisk velfunderet forskning i det relativt ubehandlede emne. Fremstillingen afdækker til eksempel med ret stor detaljeringsgrad magtkampe og kompetencestridigheder mellem forskellige institutioner (især mellem Forsvarets Forskningsråd og Grønlands Geologiske Undersøgelse), der var involveret i uranefterforskningen. Det mest præsentable teoretiske spor er historikeren Gabriella Hechts begreb nuklearitet, der indfanger de flydende grænser for, hvad der opfattes som nukleart. Undervejs er der spændende analytiske observationer, eksempelvis om Danmarks handlerum under Den Kolde Krigs stormagtsspil, og om den grønlandske nultolerancepolitik der, i forlængelse af historikeren Gry Thomasens antagelse, viser sig aldrig at være officielt besluttet.

Imidlertid kommer bogen ikke så langt med at analysere de mere vidtrækkende aspekter, eksempelvis de sociale og kulturelle visioner, der (som nævnt på s. 15) artikuleres i forbindelse med uranspørgsmålet. *Uranbjerget* leverer således fortjenstfuldt viden om efterforskning og (forsøg på) udnyttelse af uran i Grønland, men efterlader rum til videre refleksion over de større politiske, kulturelle og sociale spørgsmål, der, med forfatterens egen formulering, „fortættes og forstærkes“ (s. 15) i diskussionerne om uran.

Søren Rud